

ПУТОВИ РЕВОЛУЦИЈЕ, 1 — 2, ИНСТИТУТ ЗА ХИСТОРИЈУ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА, ЗАГРЕБ, 1963.

Поред објављивања својих радова у неколико сталних библиотека и у вaredним издањима, Институт је покренуо и периодичну публикацију *Путови револуције*, чији је први двоброј изашао 1963. године. Поред увода и дијела посвећеног двадесетогодишњици ЗАВНОХ-а, часопис садржи расправе и чланке, прилоге из међународног социјалистичког покрета и савременог свијета, разне прилоге и саопштења, изворе и мемоарску грађу, приказе, билешке и библиографију. Прилози обрађују питања новије историје, углавном историје радничког покрета, НОБ-е и социјалистичке револуције у Хрватској, али има радова и из историје XIX вијека. Занимљиво је да часопис поред радова из историје, објављује и прилоге из филозофије, економске историје и др. У приказима и билешкама највише пажње је по-

свећено новијим књигама и часописима објављеним у неким источноевропским земљама, у којима се расправљају проблеми из историје радничког покрета тих земаља. Није случајно што су на првом мјесту приказана мађарска издања, јер је раднички покрет у Мађарској, нарочито до 1918. године, имао додирне тачке са развитком радничког покрета у нашим земљама, нарочито у Хрватској.

Поред научне, од интереса је и стручна дјелатност, којом ће се часопис стално бавити, као и иницијатива о раду Института за историју радничког покрета. Све ово нам даје за право да вјерујемо да ће *Путови револуције*, орган Института за историју радничког покрета у Загребу, оправдати очекивања научних кругова и скренути пажњу не само наших већ и страних историчара.

Б. В.

ИСТОРИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ, В ДВУХ ТОМАХ. ИЗДАТЕЛСТВО АКАДЕМИИ НАУК СССР, МОСКВА 1963.

Настављајући издавање синтетичких дјела о историји словенских народа, Славистички институт Академије наука СССР објавио је Историју Југославије у два тома, на укупно 1166 страница. Она је, као књига научно-популарног карактера, намијењена широком кругу читалаца и потребама наставе у средњим и вишим школама СССР.

При писању ове књиге Славистички институт је, као носилац рада на њој, удружио напоре свог иначе солидног научног кадра са радом неких старијих научних радника и консултовао повећи број институција и научних радника у СССР, а и у Југославији.

У првој књизи је обрађен период од најстаријег доба историје југословенских народа до октобарске социјалистичке револуције. Њену редакцију су извршили Ј.

В. Еромлеј, И. С. Достјан, В. Г. Карасјов и С. А. Никитин, а текст је написало 17 аутора. Напоменули бисмо да су од укупно 40 глава, односно 736 страница, двије (23. и 32) у цјелини посвећене историји Црне Горе, што, уз дио 15. главе, чини укупно 34 стране.

Друга књига има осам глава, односно 430 страница основног и помоћног текста, а обрађује период од октобарске револуције до краја другог свјетског рата. Она се појављује у редакцији Л. Б. Ваљева, Г. М. Славина и И. И. Удаљцова, а у изради њеног основног текста је учествовало 14 аутора.

Уз списе основног текста и једне и друге књиге радио је и приличан број стручних сарадника па се књига појављује као колективан рад више од 30 научних и стручних радника.

На крају друге књиге је додата прилично опширна библиографија и регистри личних имена и географских и етничких појмова.

Ваља напоменути да је ово најопсежније завршено синтетичко дјело о историји југословенских народа на било ком од свјетских језика.

Писање синтетичког научног дјела о историји југословенских народа, који су живјели у различитим околностима и били изло-

жени разноврсним утицајима, пред ставља врло тежак посао. За писање југословенске историје од краја XVIII вијека, аутори се нијесу могли ослањати на једно синтетичко, на марксистичким основама засновано, научно дјело, па су, рекло би се, вршили и пионирски посао. Због тога, а и због других квалитета ове Историје, напоре њених аутора ваља цијенити.

Р. Ј.

НИКОЛА Б. ШКЕГРОВИЋ:

ЦРНА ГОРА НА ОСВИТКУ XX ВИЈЕКА, ПОСЕВНО ИЗДАЊЕ ОДЈЕЉЕЊА ДРУШТВЕНИХ НАУКА САНУ, БЕОГРАД 1964, СТР. 640.

Ово је до сада најобухватнија студија о уставном периоду и политичким борбама у Црној Гори у времену 1905—1914. године. У дужем уводу, који обухвата прве двије главе, аутор даје преглед о Црној Гори после књаз-Даниловићевој смрти 1860. и о њеном политичком, друштвеном и економском развоју. У наредним главама говори се о проглашењу устава, о првим парламентарним изборима, о раду Народне скупштине и о појави првих политичких организација—странака, о држању књаз Николе и његових присталица према покушају увођења демократског режима у Црној Гори, о реаговању јавног мњења и црногорске универзитетске омладине. У десет глава (VIII—XVII) аутор је детаљно обрадио акције омладине и црногорске емиграције, нарочито оне у Београду, откривање познате бомбашке афере, рад ванредног суда за суђење анархистичких злочина, реаговање српско-хрватске и друге штампе и јавног мњења на збивања у Црној Гори. Такође је детаљно обрађено стање у Црној Гори после бомбашке афере

и анексионе кризе, рад револуционарне организације Народне странке, откривање организације и колашински процес, прослава педесетогодишњице владавине књаз Николе и проглас краљевине и реаговање јавног мњења у вези са овим збивањима. У последње три главе говори се о балканском рату и догађајима у вези са тим ратом, о политичком курсу после рата, о националноослободилачкој тежњи Југословена и о освајачком наступу њемачких империја.

Студија је рађена на основу грађе архивских фондова у Цетињу и Београду, савремене штампе, докумената, мемоара и биљежака, који се налазе код појединаца, усмених извора и испитивања на терену.

На крају студије налазе се регистри: личних имена, аутора и напомена, географских појмова и списак илустрација. Студија заслужује озбиљну пажњу. Лако се чита и приступачна је широј публици.

Н. С. Р.